I. évfolyam. Miskolc-Debrecen 1906. február 2. (5666. Sevat 7.) 5. szám.

SZOMBATI UJSÁG.

IZR. FELEKEZETI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Előfizetési árak:
Egész évre --- --- --- --- --- 12 kor.
Fél évre --- --- --- --- --- --- 6 „
Negyed évre --- --- --- --- --- 3 „
Egyes szám ára: 28 fillér.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
hová minden küldemény intézendő
MISKOLC, PALÓCY-UTCA 10.
Társszerkesztőség: Debrecen Deák F. u. 8.

Hitközségi hivatalnokoknak:
Egész évre --- --- --- 10 kor. — fill.
Fél évre --- --- --- --- 5 „ — „
Negyed évre --- --- --- 2 „ 50 „
Szerkesztőségi telefonszám: 69.

Tartalomjegyzék:

A leányok vallásos nevelése. Irta: dr. *Spira* Salamon. — Egyházkerületek. Irta: *Homo*. Schulze János Frigyes. Irta: *Lehman* Oszkár dr., forditotta: *Krausz* Fülöp. — Serlegavató. Irta: dr. *Schächter* Miksa. — Egy elmaradt beszéd a missió ünnepélyéről. Irta: *Ben Jehuda A.* — Hazai hírek. — Külföld. — Gyertyagyujtás. Irta: *Türk* Sándorné. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A leányok vallásos nevelése.

Midőn a Mindenható megjelent a lángoló Sinai csúcsán, hogy a tan fényével véget vessen a balhit éjszakájának, szólt vala Mózeshez: Igy szólj Izrael házához. Ez igét a régi bölcsek úgy értelmezik: Szólj a nőkhöz Izraelben. És a régi legenda e vershez a következőt fűzi: Mielőtt az Úr megnyilatkozott volna, gondolkodott afelől, hogy mikép tegye azt és mondá: Midőn a világot teremtettem, én parancsolatomat csak Ádámmal közöltem, meghagytam neki, hogy ne egyék a fa gyömölcséből. És ime a férfi nem bizonyult megbízhatónak, az én törvényemet megszegte és elbukott a bűnbe. Azért én most, a midőn az erkölcs és a szeretet tanát az én népemnek adom, nem a férfiak, hanem a nőkhöz fordulok, a női hűség, a nő szíve legyen annak az őre.

A nők vallásos nevelése, ez a vallásos élet biztositéka.

A nőnevelés ügye csak az újabb korban képez a zsidóságban is fontos társadalmi kérdést. Nem mintha a múltban a nők minden szellemi tudás és műveltség nélkűl nőttek volna fel. A zsidó nő állapota már a biblia korában sem olyan, mint a többi keleti és barbár népeknél. Ott a kelet népeinél a nő sorsa a teljes alárendeltség, osztályrésze a jogtalanság, helyzete a rabság. A biblia, a mely hirdette az egyenlőség eszméjét és előkészitette a rabszolgaság eltörlését, eszményibb felfogással a nőt a férfi társává teszi. Ha olvassuk a törzsatyák élettörténetét, látjuk, hogy ott a nő nem elzárkózottan élt, nem mint a férfi akaratnélküli szolgálója, hanem lelke fenségével a családi élet dísze, a férfi sorsának osztályosa.

Nyelvében él a nép. A nép eszmevilága visszatükröződik a kifejezésekben, amelyekben gondolatai testet öltenek. És így e két szó „isch“ és „ischa“ a férj és nő e héber jelzése, hasonhangzásuk is reámutat a két fogalom hasonértékére. Ha szemeink előtt elvonúlni engedjük a nők életképeit, a kiknek léte a szentírás könyveiben meg lett örökitve, látjuk őket, mint a ház úrnőit, kik szabadon mozognak, az idegenekkel érintkeznek, tetterővel buzgólkodnak övéik körében és sokszor szellemök és szívök hatalmával irányítják azok sorsát. De nemcsak a családi élet szűk körében működtek, találjuk őket a próféták sorában, mint a nép oktatóit látói ihlettel, a költők közt dicsőítő és buzdító éneket zengve és az uralkodás trónján. Egy egész könyv, Ruth könyve a női lélek fensége ecsetelésének van szentelve és a biblia legszebb dallama az erényes, istenfélő asszony magasztalását zengi.

A biblia korában a szülő a gyermek nevelője és tanítója. Az anya mellett felnő a sarjadzó nemzedék, az annak lelkébe ülteti a jót, a vallásosságot, az élet bölcsességét. A biblia utáni, de különösen a talmud korában már nem a szülő, hanem az iskola gondoskodik a fiuk szellemi műveléséről. A zsidónak az ő legfőbb vallásos kötelessége a tan megismerése. „Oly város, amely iskolával nem bír, az elpusztítandó.“ Így hangzik a talmud szava. Szerfelett nagy volt a tanházak száma, amelyekben a fiu ötéves korától kezdve, oktatást nyert a hagyományos tanokban és más tárgyakban. Az atya kötelessége, hogy fiát még úszni is tanítsa, tehát nemcsak szelleme, hanem teste műveléséről is gondoskodni. De a leányiskolának nyomát nem találjuk e korban. Hisz a nőnek nem kötelessége a tan tanúlmányozása és nem kell teljesítenie mindazon vallásos parancsolatokat, amelyek gyakorlata meghatározott időhöz van kötve. Szelleme és lelke kiképzését a házban nyerte. Ott fejlődik érzelemvilága, ott kap az tápot. Hisz nem ismeretei bősége, nem szelleme műveltsége, nem tudása tág köre, hanem erénye, bája, erkölcse, ez dísze, ezekkel kell hivatását betöltenie, hogy legyen a családi élet nemtője, minden szép és nemes törekvésnek buzdítója. Azért a talmud bölcse int, hogy ne tanítsák a törvényekre mint amelyek csak az elmét foglalkoztatják. Az idegen nyelveket, akkor a görögöt, elsajátíthatták, mert annak tudása a nő dísze. A leányokat távol tartják a tudományos kutatástól, mert az értelem túlságos művelésével az érzelem világa elsatnyúl. A nő számára más élethivatást nem ismertek,

Litografiai műintézet.
VADÁSZ M.
Telefon 191. MISKOLC Telefon 191.

Többszínű boros-, likőr- és cognac-palackcímkék, gyógytári signaturák, mindennemű árúburkolatok, adjusztálások, takarékpénztári részvények és egyéb finomabb kereskedelmi nyomtatványok, litografált névjegyek, autografiai sokszorosítások különleges készítése.
Minták és árak kivánságra ingyen. Vidéki megbizások gonddal intéztetnek el.

mint azt, hogy a családi élet barátságos, meleg légkörében, ahová őt testi szervezete, lelki tehetségei, vágyai, reményei utalják, hogy ott annak enyhe csendjében magasztos rendeltetését betöltse.

Minden Áb hó 15-én — beszéli a hagyomány — az év egyik legvígabb, derült ünnepét ünnepelték. A szőlőkben egybegyülekeztek a leányok osztály és vagyon különbség nélkül, kölcsönvett fehér ruhában. Tánc, zene, vígság és játék hangzott mindenfelől. Eljöttek az ifjak e leányvásárra, hogy mint kérők lépjenek fel. Hangzott a dal, a hívó ének. A szép lányok ajkáról szállt a szó: Ifjú a szépséget keresd, ez a nő ékessége. Az előkelő családból valók szóltak: A származásra tekints. A csúnyák biztatólag mondák: Nőt válassz, házat alapíts, ezt parancsolja a te teremtőd.

A zsidóknál a leányok nevelése csakhamar befejezést nyert, amennyiben azokat nagy korán férjhez adták. Nemcsak a keleten, ahol az most is szokás, hanem Európában is. Jellemző, hogy a budai hitközség a 17-ik század végén határozatilag kimondta, hogy senki a leányát a 11-ik életév betöltése előtt férjhez ne adja, azonban ezen határozat nem lett betartva.

Hogy a nő műveltsége útján kenyeretadó pályára törekedjék, az ismeretlen fogalom volt. A nő még tanító sem lehetett. A nő ily kenyérkereső pályán az uj idők egyik hajtása, a midőn a létérti küzdelem mindinkább sulyosabb lett és a midőn a pénz uralkodik.

Más idők járnak, más dallamok szállnak.

A nők nevelése is más célokat tűzött ki. Napjainkban az iskolázás terén a régi megkülönböztetés megszünt. Nemcsak az elemi, hanem számos felsőbb intézet is gondoskodik azok szelleme műveléséről. De a nő napjainkban is a ház nemtője és így a vallásos élet őre, az istenfélő érzés ápolója, a kegyelet és hűség gondozója. A női lélek nagyobb fogékonysággal bír a vallásosság iránt, hívebben őrzi meg azt, amit egyszer jónak megismert, mint a férfi. Ily megismeréstől vezetve a többi hitfelekezet teremti és fejleszti áldozatokkal a felekezeti leányiskolákat, hogy azok növendékei legyenek majdan a felekezeti hűség és az áhítat ébresztői, gondozói.

Mikép gondoskodik erről a magyar zsidóság? Hol vannak hazánkban az izr. felsőbb leányiskolák? Annak a majdnem 800,000 lelket számláló magyar zsidóságnak egyetlen egy zsidó tanitónőképezdéje sincs. A családi házakból mindinkább eltűnnek a vallásos szertartások, a hit ezen külső eszközei, az, a mi az érzelemvilágához szól, a mi a szíven, a szemen, az észleleten át hat a lélekre. A zsidó szellem nem kíséri a leányokat az elemi iskolán túl. A más vallású nevelőnők, az élet zajos szórakozásai és az olvasmányok, azok legkevésbé sem ápolják a zsidó érzést, az ősök iránti kegyeletet, a hithez való hűséget. Zsidó tanítónőképezde és felekezeti felsőbb leányiskolák, ezeket kell létesíteni, ha akarjuk, hogy napjainkban is legyenek „mintegy a templom oszlopai."

Versenyeznek egymással a pártok, a melyekre a magyar zsidóság szakadt. Ám versenyezzenek a szükséges intézmények megteremtésében, ezek közt első helyen áll: a zsidó tanítónőképző.

Miskolcz, 1906. január hó.

Dr. Spira Salamon.

Egyházkerületek.

Felemelő és üdvös volna látni, ha a zsidóság kebelében is sikerülne végre egyszer valahára az egyházi önkormányzat és képviseltetés oly intézményét létesiteni, minőt a protestáns felekezeteknél látunk megvalósítva az egyházkerületekben, hol a világi és egyházi kitünőségek színe-

TÁRCA.

Schulze János Frigyes.

2 — Zsidó elbeszélés a jelenből. —

Irta: **Lehmann Oszkár dr.** Fordította: **Krausz Fülöp.**

II.

Rekkenő nyári hőség volt, olyan hőség, mint a milyen nyáron csak a Rajna partján szokott uralkodni.

A Mayer villában, a fűszeres levegőjü fenyves közelében, mély csend honolt. Az egész család az erkélyen lévő karosszékeken pihent és a villa szolgaszemélyzete serényen töltögetett málnaszörpöt és egyébb hűsítő italt.

— Hallod-e József — így szólt az öreg Mayer ásítozva fiához — talán nem is tudod, hogy bevádoltak nálam. Tegnap vacsora után egy hivatalszolga félrehívott, hogy engem ünnepélyes arckifejezéssel valami komoly dologról értesítsen. Elmondotta, hogy ismeri a politikai gondolkozásomat, tudja, mily híve vagyok én fejedelmünknek és kormányunknak, annál kellemetlenebbül érintette, hogy te nem jársz egyenes utakon. A múltkor egy socialista gyűlésen úgy szónokoltál, hogy a leghevesebb lázadónak is becsületére vált volna. Én természetesen kinevettem és azt mondtam neki, hogy itt bizonyára tévedés forog fenn. De azért mégis kérdezlek, tudsz-e valamit a dologról?

— Már hogyne tudnék róla — kiáltotta izgatottan József, mert atyja nagyot hallott, — van a városban egy kőművespallér, látni nem láttam ugyan, de állítólag a csalódásig hasonlít hozzám és azon a gyűlésen szónokolt is.

Általános hallgatás állott be. Az öreg Mayer helyett a bankár két bakfis korban levő leányának nevelőnője vette át a szót. Habár meghaladta már a negyvenharmadik életévét, még mindig rajongott a férfiakért és különös kötelességének tartotta viselkedésüket, illemeiket és arcvonásaikat szigorú bírálat alá venni.

— Már volt alkalmam a fiatal úr hasonmását gyakrabban megfigyelni. A hasonlóság köztük igen meglepő, de valami mégis megkülömbözteti őket egymástól. Az ember nem tagadhatja el faját; mig a mi fiatal urunk orra lent, addig a hasonmásáé fönt görbül egy kissé. Ez külömbözteti meg egymástól az ária és a szemita néptipust.

A vén kiasszony unalmas és haszontalan fecsegését megúnva, József felkelt, megnyomta a villanyoscsengőt, mire egy szolga jelent meg.

— Jean, hozd kérlek kerékpáromat az udvarra. A nap leáldozóban van, meg akarok fürdeni a Rajnában.

József húgai, két bájos, fiatal leány, a kik mostanáig hallgattak, egyszerre felszólaltak.

— Óh, vigy magaddal, úgy szeretnék veled mennni.

— Nem lehet lányok, ebben a szörnyű hőségben meg kell fürdenem.

— Rossz ember vagy — kiáltották egyszerre — büntetésül össze-vissza fogunk csókolni, ha visszajösz, akárhogy szoktál is olyankor ellenszegülni.

József rövid búcsút vett, felszállott a kerékpárra és villámgyorsan száguldott le a hegyről a Rajna partjára.

III.

Akkor, midőn Mayer bankár úr családja az erkélyen pihent, Schulze János Frigyes gondolataiba merülve sétált föl és alá a Rajna partján, a kevés árnyékot nyújtó gesztenyefák között.

java, értelme és anyagi ereje egy közös tevékenységben forr össze egymással és jut hatékony kifejlésre az egységes és egyetemes felekezeti érdekek előbbreviteléért. Egybe sorakoznak itt a született főrend, a nagynevű mágnás és a tudomány kiválóságai a nép egyszerű fiaival, hogy együtt és válvetve őrizzék, gondozzák és fejleszszék, annak a felekezetnek létfeltételeit és intézményeit, melynek fiaiúl születtek. De meg is óvják, meg is őrizzék mindenha sikeres és hamisítatlan tisztaságában felekezetük és egyházuk érdekeit és intézményeit az idők minden változandóságában, mert erejükben egységesen vannak szervezve és egységes szervezetükben igazi erő van.

Egy báró Vay Béla, egy báró Prónay Dezső, egy Tisza István, báró Bánffy Dezső nem átal együtt lenni, együtt munkálni, gyűlésezni és tanácskozni egyházkerületének paraszt és polgárosztálybeli híveivel akkor, midőn felekezetének ügyeiről van szó és ekkor sem leereszkedőleg vagy magas fölényét éreztetve, vitáz, munkál és tevékenykedik ezekkel, ha mindenkor amaz egyházat jellemző egyenlőség tudatától áthatott osztályos, kűzdő és munkatársként.

Igy van ez rendjén!

Óhajtva-óhajtott és a zsidóság valódi lényéből folyó természetes dolog ez nálunk is. Ha egy pillantást vetünk a mai zsidó hitközségek egymással össze nem függő, egymástól teljesen elkülönített, incoherens és szerte szórt tömkelegére, melynek chaotikus sötétségébe és össze-visszaságába nem hogy egy közös intézmény, de még egy közös és egységes eszme sugara sem világít be irányítólag vagy vezetőleg, akkor szomorúan találó a hasonlat, ha hitközségeinket szerteszét szökött katonáknak nevezzük, kiknek van ugyan fegyverük, de vezérük vagy vezérletük nincs. S valamint a szökött vagy szerteszóródó katonáknak hadifogság vagy halál a sorsuk, úgy a szerteszórt egymással össze nem függő s egymással közös életet nem élő hitközségekre sem várakozhatik más sors, mint a hanyatlás és elerőtlenedés.

Minél nagyobb utat teszünk a civilizatió terén a haladó idők szárnyán, minél nagyobb az emberi szellem előrehaladásának mértföldmutatója, annál nehezebb, fontosabb és sürgősebb az a feladat, mely felekezetünkre vár s melynek sikeres betöltése csak mindnyájunk közös, összetett és jól szervezett erőmegnyilvánulásával történhetik úgy be, mint kifelé hatólag. Enélkül, mint oldott kéve, elveszünk.

A mi lapunk nem felekezeti pártlap. A zsidóság két főbb árnyalata közt fenforgó ellentét természetes okát, ha elismerjük is, de egymás elleni küzdelmükben résztvenni nem kívánunk, mert lapunk nem felekezeti pártlap, hanem egyetemes zsidó felekezeti lap s mint ilyen magasabb és eszményibb szempontjainál fogva, csak oly téren munkálhat, hol nem a szétválasztás, de az egyesülés a jelszó és következésképp csak oly célokért küzdhetünk, melyeknek megvalósulása az összzsidóság osztatlan és egyetemes javára van. E célok között a legelső és a legfontosabb megteremteni felekezetünk részére Magyarországban az egyházi közös és egységes önkormányzat ama szerveit és intézményeit, melyek — sajnos — mindmáig megvalósítva nem lettek. Cikkelyünk szűkebb kereténél fogva nem keressük most annak okait és rúgóit, hogy a magyar zsidóság vezető féfiai miért nem létesíthették ezeket mostanáig, de rá kell mutatnunk arra, hogy az önkormányzat magasabb szerveinek kiépítése nélkül minő hátrányok és veszedelmek fenyegetik az egész magyar zsidóságot.

A legelső az, hogy az állammal és annak joghatóságaival szemben, sem törvényhozási, sem kormányzati téren kéviselve nem vagyunk, következésképp ennek folyamánya azután az, hogy egyházi és felekezeti érdekeink kellő méltánylás helyett teljesen kijátszatnak, megsértetnek vagy legjobb esetben is mint nem létezők ignoráltatnak.

A közel jövőben megvalósúlásra vár, mint küszöbön álló integrans kormányprogramm, az 1848. XX-ik törvénycikk rendelkezéseinek végrehajtása, vagyis az egyházfelekezetek szükségleteinek állami ellátása. Vajjon e téren és e tekintetben ki lesz a mi szószólónk és a mi védőnk? Nem is említve a vallási kultuszt és a felekezeti statuszt érinthető egyéb létrejött vagy létrejövendő törvényeket és jogszabályokat, melyekkel szemben ha nem egyébért de felekezeti elismert jogaink sértetlen épségeinek ellenőrzése és megóvása céljából is, mellőzhetlenül és sürgősen szükséges megteremteni egyházfelekezeti autonomiánk még hiányzó felsőbbfokú szerveit az izr. egyházkerületek és ezzel kapcsolatos egyházkerületi főgondnokságok, egyházkerületi kormány és birói tanács alakjában.

De utal bennünket erre még, sőt legfőképen exponált felekezeti érdekeink fokozott mérvben szükséges védelme és fejlesztése is. A rabbi- és tanítóképzés, a felekezeti philantropia szabályozása, az egyházi alkalmazottak nyugdíjintézetének lé-

---

Nem volt képes kínos gondolataitól szabadulni és nem tudta elfelejteni, hogy Judith az ő szerelmét oly erélyesen visszautasította.

Minél tőbb ideig tűnődött, elmélkedett a dolog fölött, annál inkább vette észre, hogy Judith iránti szerelme meg nem változott és a zsidógyűlölet még nem fészkelte be magát szívébe.

Haragudott, neheztelt az egész világra. Eddig a földi javak aránytalan felosztása volt kedvenc témája. Bántotta, hogy a gazdagok egész nyáron át villáikban tartózkodnak, időről-időre levágják szelvényeiket és egész nap nem csinálnak semmit, csak henyélnek, csak élvezeteken jár az eszök, egyszóval: kizsákmányolják a világot, olyan magunkfajta embernek pedig arca verejtékében kell dolgoznia egész nap, csak hogy megélhessen és éhen ne haljon. A munka már kora hajnalban, hat órakor kezdődik és csak este hatkor ér véget. A socialista lap vezércikke, melyet múlt héten olvasott, önkéntelenül is eszébe jutott. Igaza van a cikkírónak, hogy a néposztályok közti külömbség eltörlését oly erélyesen sürgeti. A gazdag néposztály dölyfe immár nem ismer határt. Jövedelmet, élvezetet, vagyont meg kell osztani, a magántulajdon helyébe az egész emberiség birtokközössége lépjen. A vallás legyen *személyes ügy*, akkor azután meglátnám, Judith nem lesz-e enyém.

Egy kerékpár csengőjének éles hangja hallatszott mögötte többször egymás után és mindig erősebben, ő azonban szórakozottságában ezt észre sem vette.

József száguldott el mellette.

— Nem térhet ki előlem — kiáltott reá József.

Szörnyen kifáradva ért a fasor végére, a honnan Mayer József a habok közé vetette magát.

— Azt én is megtehetem — mondotta Schulze félhangon, mintegy magához.

Rövid idő múlva mindkét fiatalember, — ikertestvéreknek is lehetett volna őket tartani, — egymás mellett a vízben volt.

Mayer a csónakok között a vizben úszott és csak a másik parton bukkant ki a vízből. De midőn egy gőzös úszott el a Rajnán, az nagy hullámokat vetett és József többé nem volt látható.

Schulze kiáltozására két hajós sietett oda, a kik a szerencsétlent megakarták menteni. De későn jöttek. Csak holttestét sikerült kihúzniok, melléhez illesztették fülüket, szíve már nem lüktetett.

A két hajóson kívűl még mások is siettek a szerencsétlenség színhelyére; egy rendőr is megjelent. — A még meztelenül álló Schulzehoz néhány kérdést intézett és közben jegyezgetett jegyzőkönyvében.

— Ismeri talán a szerencsétlen vízbefúlt vezeték- és keresztnevét? — kérdezte tőle a rendőr.

Schulze agyában hirtelen gondolat villant meg.

— Igenis, a szerencsétlent véletlenül nagyon jól ismerem. Neve: Schulze János Frigyes, foglalkozására nézve kőművespallér.

— És az Ön becses neve, ha szabad kérdeznem?

— Mayer József, Mayer Dávid bankár fia.

A rendőr udvariasan meghajolt, magához vette Schulze ruháit, míg az igazi Schulze a fiatal Mayer ruháit öltötte föl, ráült a kerékpárra és elszágúldott.

IV.

Midőn Schulze már a kerékpáron ült, nagy izgatottság vett rajta erőt.

Olyan gyorsan hajtott, hogy szórakozottságában észre sem vette, hogy idegen városban van s hogy mintegy 10 kilométernyi útat tett meg. Leszállott és elmélkedett a do-

tesítése és fentartása, mind oly célok, melyek hitközségeink mai szétszórt és egységes vezérletnélküli állapotában általán meg nem valósíthatók, pedig e kérdések korszerű megoldása és szabályozása felekezetünk fennállásának valóságos létfeltételét képezik.

Felekezetünk mai jogállása, méltósága, híveinek öntudatra ébresztése és összetartásunk biztosítása pedig valósággal sürgetően követelik önkormányzatunk kiépítését a jelzett irányban.

Az önkormányzat a legszebb erények fejlesztője, a legnagyobb képességek igazi iskolája és a legértékesebb sikerek kivívásának eszköze.

Sok vihart látott, sok szenvedésen és gyötrelmeken átment ősi felekezetünknek isteni hivatása méltó betöltése végett ezekre van szüksége, hogy fennálljon és virágozzon.

A kik hadakoznak felekezetünk kebelében, tegyék le a fegyvert. Némuljon el a harcok riadója, a viszály és a széthúzás szava.

Békére van szükségünk és a béke áldásos művére: egységes és közös önkormányzatra.

Homo.

Serleg-avató.

A „Magyar Zsidó Ifjak Egyesületének" ez évi Chanuka-ünnepélyén tartotta: **dr. Schächter Miksa** egyetemi magántanár*).

Hölgyeim és uraim! Zsidó testvéreim!

Nagyon megtisztelő megbízás az, melynek én most engedelmeskedem. Hálára kötelezett a „Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete", midőn nagy idők fordulóját, régi zsidó dicsőség emlékét ünnepelve az én kezembe adta a serleget, melylyel a nagy idők dicső emlékére köszöntünk.

És lelkem telve örömmel és büszkeséggel, hogy a zsidóság jövőjének, az ifjuságnak hódolatát a zsidóság múltja iránt serleggel kezemben mutatva be, nem új és nem idegen szokást kell utánoznom, hanem a zsidóságnak, a zsidó életnek és a zsídó szellemnek egy ősrégi, remek szép tradicióját követhetem. Azaz nem is tradicióját, hanem törvényét, egyikét azon törvényeknek, melyekben bölcseink a mindennapi élet exigentiáit vallási szabványba azért foglalták, hogy ezzel ép a legközönségesebb életfunctiók is magasabbra, az eszme magasságára emeltetve nemessé váljanak és nemesebbé tegyék magát az embert is.

Évezredek előtt a zsidók nagy és bölcs királya a bort az emberi szív üdítőjének nevezvén el „יין ישמח לבב אנוש" a zsidó vallási szabályai közé foglalta, hogy szívét üdítvén mindannyiszor hálát ad a világ nagy Urának, ki a természet kincseit a szőllő gyümölcsével is gyarapította. És épen azért, mert a zsidó mindig a teremtőt dícsérve és nevét áldva emeli szájához serlegét s mert e cselekvését is a magasztosnak, a hálának eszméje hatja át, ezért élte meg nagy történetének jó és gonosz napjait úgy, hogy mindmáig mintaképe maradt a józanságnak.

A zsidó, kinek minden ünnepélyén, életének minden ünnepélyes mozzanatában ott szerepel a borral telt pohár; az italban is mindig az Isten áldását dicsérő és ezért mértékletes zsidó nem szorult napjaink azon mozgalmára, mely az embert az elállatiasodástól kivánja megoltalmazni úgy, hogy szájától vonja el a természet e kedves adományát. — Szerte a civilizált világ ama nagy és szomoru intézeteiben, a hová az élőhalottak kerülnek, alkoholista zsidót alig találunk. „Jájin jszamach lvav enos" — a bor az istenadta bor mindig csak szívét üdítette, de soha elméjét nem kábította az igaz zsidónak. És mert serlegével kezében mindig teremtőjét áldotta, azért a serleg mindig áldása, de soha átka nem volt a zsidó asztalának.

Méltán és az alkalomhoz is méltóan igtatták tehát zsidó ifjaink a mai ünnepély sorába serlegük, állandó zsidó asztaluk ünnepi serlegének felavatását. A győzelem és a vitézség ünnepléséhez emberileg is hozzáillik, hitünk tradiciói szerint is hozzátartozik. — És méltón avatták volna föl, ha most nem én, hanem nálamnál jámborabb férfiaink egyike elmondván a régi és egyszerűségében szép áldást, adta volna át a serleget rendeltetésének. Legfeljebb még azzal toldotta volna meg, a mivel Elnökünk zárta be szavait, idézvén étkezés utáni imánk utolsó mondatát: „Naár hojíszi vgam zókanti" gyermek valék és megöregedtem és nem láttam, hogy az igaz ember elhagyatott és ivadéka kenyérben szűkölködött volna; az Örökkévaló, ki erőt ad népének, áldja meg békével is népét. Ámen."

*) A „Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete" Chanuka-ünnepélyén Mensájának díszes serlegét avatta föl. A díszlakoma végén tartotta dr. Schächter Miksa az itt közölt beszédet.

---

log fölött. — Ezt a megkezdett szerepet tovább kell játszania. Ha sikerül neki a Mayer családot azonossága felől tévútra vezetni, jövőjéről gondoskodva van. Mayer milliomos és ő lesz egyetlen fia.

Egész más szemmel nézte a világot, mint egy órával ezelőtt. Egy órával azelőtt még a birtokközösség helyreállítása és a néposztályok közti külömbség eltörlése foglalkoztatta agyát, most pedig érintkezni sem akart a „hitvány csőcselékkel."

De sietnie kell a villába, nehogy *atyja* aggódjék kedvenc fia távolléte miatt. Útközben meg is nyiratkozott a borbélynál, rendbe hozta egy kissé haját és szakállát, azután pedig sietett a villába. Lihegve hajtotta a kerékpárat a hegyen fölfelé, hogy minél előbb érkezhessék „haza."

Hogy fog kellenie ott viselkedni, a hol bizonyára előtte teljesen ismeretlen és idegen szokások uralkodnak. Nem fogják-e ott mint csalót letartóztatni és börtönbe záratni?

Valami mégis megnyugtatta, hogy t. i. gyakrabban figyelte meg József tulajdonságait, sőt egyszer a Mayer-család távollétében a nyárilak belső termeit is megtekintette, minélfogva a villa belseje ismeretes volt már előtte. Mindamellett helyzete mégis komoly volt.

Miután a villa előtt még egy kissé megpihent, visszanyerte előbbi hideg vérét, szíve nyugodtan lüktetett, mintha mi sem történt volna. Bátran megszorította a csengőt.

Jean megjelent.

— De fiatal úr! — igy kiáltott föl — talán elvesztette a kulcsát?

— Ah, dehogy, a zsebemben van, de nem tudtam, illik-e?

— Hogyan, nem tudta, illik-e — kiáltotta Jean, elcsodálkozván fiatal urán. Nyilván valami idegenszerűt vett rajta észre.

Schulze ajkába harapott. Bizonyára bolondságot követett el. Hát tovább mi lesz?

De összeszedte magát.

— Megrendítő esetnek voltam szemtanúja, velem fürdött egy kőművessegéd, a ki belefult a Rajnába.

Jean még inkább csodálkozott. Nem volt hozzászokva, hogy ura oly sokáig beszélgessen vele.

— De most a fiatal úrnak kissé pihennie kell — mondotta Jean és bevezette a nagyterembe, a hol a Mayer-család éppen az estebédnél ült.

A két fiatal hölgy villámgyorsan emelkedett fel helyéből és össze-visszacsókolta a fiatalembert.

Schulze a legnagyobb zavarba jött.

— Nézzétek már, József hogy kékül-sárgul, mintha idegenek volnánk előtte — mondották nevetve a fiatal leányok — de a megígért büntetést meg kell kapnod.

Schulze már az ajtóból hallotta, hogy mily hangosan beszéltek az öreg Mayerrel, helyesen következtette tehát, hogy nagyot hall. Épen azért hangosabban beszélt az öreggel:

— Meg kell bocsátanod papám, hogy elkéstem.

A bankár félbeszakította:

— Ejnye, ejnye, József, miért szólítasz engem megint *papának* „atyám" helyett? Legalább tiz esztendeje már, hogy nem szólítottál „papának". Férfiakhoz nem illik, szoktad volt mondani. Ma kevésbé vagy férfi? Egyébként is úgy tűnik föl nekem, mintha megváltoztál volna. Mondd, mi bajod?

A fiatal hölgyek ingerkedni kezdtek nevelőnőjükkel.

— Látja, Müller kisasszony, Józsefnek más orra van, Schulze pallér orra, a mely fent görbül.

— Én fogadni is mernék, hogy ez nem a fiatal úr, hanem Schulze úr. Mindkettőt gyakrabban, élesen szemügyre vettem.

(Folytatása következik.)

Valóban szép, megható, a győzelmek ünnepléséhez méltón illett volna dicsőiteni a békét, a zsidó reménységében régóta élő, napjaink divatja által ugyancsak világszerte oltárra emelt örök békét.

De így, mivel az én kezembe került a kehely, azon igaz vallomással kell, hogy kezdjem, hogy gyermekből férfivá öregedtem és soha fölöttébb nem szerettem, túl nem becsültem és így ma sem tudom magasztalni az absolut békét. Zsidó létemre nem hittem és nem hiszek az örök békében és mai ünnepünk históriáját is gyermekkoromban elragadtatással azért olvastam, mert nem a békének, hanem a harcnak, vitéz harcnak, a zsidók által nagy eszmékért vívott nagy csatáknak emlékét tartotta fönn.

Jól tudom, hogy mindennapi imáink, ünnepi fohászaink legtöbbje a béke hymnusa és én ma mégis a harcban élt és harcban elhullott Makabeusok ünnepén, az ő dicsőségüket hirdető lángok mellett, a zsidó ifjúság előtt nem a békét, hanem a harc dicsőségét magasztalom.

Fölmerül a kérdés: a zsidóság tradicionális szelleméhez és felfogásához, a mai kor szelleméhez illik-e a béke kicsinylése? Oly időben, melyben a zsidóság kegyetlen sebekből vérzik, melyben királyi hercegek utaznak a párbaj elleni propagandában és nagy nemzetközi díjakat a béke ujságíró apostolainak ítélnek oda, nem legalább is anachronismus-e a harcra köszönteni?

Nem. Nem anachronismus ez Uraim! Talán soha sem volt időszerűbb zsidó ifjuságunkat figyelmeztetni arra, hogy nekünk, a zsidóságnak nem létföltételünk a mindenáron való béke, mint ma, midőn a béke áldásai közepett oly sokan hagyják és árulják el a zsidóságot. Ha a budapesti egyetem 2280 zsidó tanulója közül múlt évben alig 200 volt ennek a „Magyar Zsidó Ifjak Egyesületének" a tagja, több mint 2000 intelligens zsidó ifjú pedig távol maradt testvéreitől azért, mert mindenek fölött szereti a békét és még látszatát is kerülni óhajtja annak, mintha zsidó voltáért is síkraszállni akarna, nem jellemzi-e ez a békének a zsidóság belsejét is gyengítő hatását?

És ha mi mindig a béke után sóvárogva és a béke kedveért mindenünket, még énünk tudatát, önérzetünket is föláldozva csak akkor panaszkodunk, ha nevünket, a „zsidót" az arcunkhoz vágva, ezzel a mi békénket zavarják; ha nemcsak a zsidóságnak még elnyomott részei és rétegei, de mint mondani szokták, a szabadság napsugarainak fényében élő zsidók is csak a békét imádják, nem veszedelem-e a béke ilyen eszménye a zsidóságra?

És csodálható-e, ha a zsidóság békeszeretete az évszázadok folyamán úgy alakította a zsidóságról való felfogást is, hogy a zsidó jellemehez tartozandónak véli a meghunyászkodásig menő alázatosságot, a bátorság hiányát, a gyávaságot.

Pedig a zsidóság multjában is ezer és ezer példáját mutatta nem csupán bátorságának, vitézségének, de hősiességének is. És nem csupán a passiv ellentállással, s nem csupán avval, hogy ezrével, százezrével szolgáltattuk az eszmének, a zsidóság tiszta Isteneszméjének vértanúit, nem csupán avval, hogy egy könyvért, a bibliáért, e könyv nagy és örök ethikájáért életünket áldoztuk évezredeken keresztül, de az aktiv vitézségnek,a harcnak erényeiben sem voltunk mi az utolsók. A római történész irja, hogy Janus templomának kapuiban, melyek mindig nyitva voltak akkor, midőn Rómának légiói valahol hadakoztak s igy Róma népe már annyira megszokta volt, hogy e kapuk zárva alig vannak, mégis soha oly rettegés nem fogta el Róma népét, mint mikor annak hírét hallották e templom kapuiban, hogy légióik a zsidókkal, ezzel a különös, egy láthatatlan Istent imádó, csodálatos szokású maroknyi néppel állanak harcban.

Pedig mi volt már ekkor a zsidó nép! — Gonosz királyai és vezetői által elárulva, hamis papjai által megrontva, díszétől, templomától megfosztva, földre teperve — ha mégis megrázta láncait, minden egyes embere félelmetes, ellenállhatlan erejű, dacos elszántsággal mind halálig küzdő vitéz volt. Tény, hogy Róma véres háborui közül, még a rivális Carthágó ellenieket sem véve ki, oly kemény, vértől áradó tusája egy sem volt, mint az, melyet e kis nemzet leigázása végett vívott. És midőn végre fizikailag Róma győzött és a nagy gladiator az elvérzett kis zsidó nyakára tette lábát, — megindult a zsidóság szellemének harca a nagy római imperium ellen.

Kevés vitéz emberrel nagy tömegek ellen harcolni — ezt a zsidóságnak azonban nemcsak a historia juttatta osztályrészül, de vallása, törvénykönyve úgy parancsolta: „Ki szécé la c milchomó" „ha háborúba indulsz," így szól a bibliának egy fejezete. S ezután így rendezi a háborút: Álljanak sorba a harcra kötelesek, a parancsnok szólítsa föl jelentkezésre azokat, kik új hajlékot építettek maguknak, de még nem laktak benne, új szőllőt ültettek, de gyümölcsét még nem élvezték, menyasszonyt jegyeztek el, de még nőül nem vehették. Mindezek álljanak ki a sorból, maradjanak otthon, nehogy a harcban elesve, hajlékuk, szőllejük és szívük választottja gazda nélkül maradjon. És szólítsák föl jelentkezésre és álljanak ki a sorból mind, kiknek szíve a harctól remeg és maradjanak otthon, nehogy gyöngeségük az erősek szivét is megrontsa. — — Igy parancsolja ezt törvénykönyvünk, a zsidóság szent könyve: a biblia.

És kevés vitézzel, azokat bölcsen kizárva, kiket az önérdek és a félelem visszatarthat, kevés, de elszánt vitézzel vívta azután a zsidóság minden időben nagy harcait. Igy tett a Midjaniták ellen indított hadjáratban a zsidóság egyik vezetője Gedeon. Harminckétezer férfiú gyűlt egybe és e tömegből előbb 10000-et, majd ezek közül is csak keveset, 300-at választott ki, még pedig azokat, kik, mint az irás mondja, arra voltak képesek, hogy földre borúlva nyelvökkel itták a folyó vizét. És e válogatott, semmitől vissza nem riadó csapatot harsonákkal, vértekkel és fáklyákkal szerelve föl, éjnek idején támadta meg az ellenséget és futamította meg annak százszorta nagyobb seregét. Ugyanily taktikával vívta ki a győzelmet Juda Makkabi az emaus-i nagy csatában, melyről Renan azt írja, hogy máig is a stratégiának érdekes tanulmánya.

És kevés emberrel harcolni a sok ellen, harsonával, pajzssal és fáklyával az idők homályában harcolni: ez sok időben képezte a zsidó feladatát. A kis Dávid harca a nagy Góliát ellen nem legendás esemény, hanem tipusa a zsidóság küzdelmének. Kevéssel a sok ellen: a vitézség ezen próbáját sokszor állotta a zsidóság, állotta azon csatákat is, melyek emlékünnepét ma üljük. Sokszor állottuk de nem mindig. Idők jöttével múltával, többnyire vagy a harcban elfáradva, vagy a békében elpuhúlva visszariadtunk a harctól és néha gyávának bélyegeztek azok, kik a túlerőre támaszkodva kezünkből kicsavarták a fegyvert.

Nemrég egy hitsorsosom és kollegám arra szólított fel, hogy a párbaj ellenes ligának sorába lépjek. Tagadó válaszomra ő zsidóságomra hívatkozott. És én épen zsidó voltomra való hívatkozással cáfoltam a rábeszélést. A zsidó, kinek beláthatatlan idők óta az volt egyik szerencsétlensége, hogy mindíg sokkal nagyobb számú ellenséggel kellett síkra szállania, a zsidó józanúl nem mondhat le az alkalomról, hogy ha kell, egyenlő esélyek mellett, egy az egy ellen lépjen harcba.

„B'mokaum seén ánósim histádél lihjósz is" „a hol férfira van szükség, iparkodjál férfiúnak lenni", mondják a mi bölcseink s minél nagyobb a haladás a küzdelemmel járó civilizatió terén is, minél erősebbek a harcok, melyeket népek és világrészek egymás ellen vívnak, annál inkább van szükség arra, hogy a zsidóság, a népek és idők ez örökös ütközője is sorba állítsa a maga férfiait. Az egész emberiségnek, de magának a zsidóságnak érdekében is.

Mert az is jellemző a zsidóságra, hogy hősei oly sokszor a mások ügyéért véreztek. Mint igen gyakran tehetségünknek, tudásunknak, munkánknak, úgy sokszor vitézségünknek gyümölcse is másé.

Napjaink egy nagy angol zsidó írója, Zangwill mondja, hogy mi zsidók szenvedjük az idők nagy szülőfájdalmait, de a gyermek rendesen másoké. Az önzőnek is káromolt zsidó küzd és vérzik mások érdekeiért és elfelejti azt, mivel saját vérének tartozik. Pedig nem zsidó, de telivér római ember, Cicero mondotta: „Nisi utile est, quod faciamus, stulta est gloria" ha nem hasznos az, a mit teszünk, a dicsőség csak balgaság. És nem zsidó, de telivér német, a nagyhirü orvos Paracelsus mondotta azt: „Nemo sit alterius, qui suus esse potest" — „Senki se legyen a másé, ki a magáé lehet." És a nagy keresztény német orvosnak e sententiáját jól tennénk, ha mi zsidók is megszívlelnők. Ideje annak,

hogy azok, kik a zsidóság soraiból harcra, küzdelemre alkalmasak és készek, arra is figyeljenek, hogy a zsidósághoz nem méltó, hogy condottierik-ként mindig csak másokért verekedjék, hanem a saját hajlékát is kell, hogy védelmezze. Még pedig nem csupán a külső ellenségek ellen. Az idők ma úgy alakultak, hogy ott, hol a külső támadás enyhült, a zsidóságot a zsidóságban, a zsidók ellen kell megvédeni. És e küzdelem nem kisebb elszántságot, nem csekélyebb vitézséget igényel. Míg a külső ellenség a zsidót csak mint egyént pusztította, számát apasztotta, birtokát fosztogatta, a belső ellenség évezredes létünknek, az idők viharaival dacoló, erkölcsi rendünknek alapját robbantgatja. Akár mily gyilkos legyen a harc, melyben ma testvéreink ezrei, mint áldozatok vérzenek, a zsidóság jövőjét én mégis inkább a belső ellenségtől, a belső romlástól féltem.

Történt pedig a zsidó nép honfoglalása idejében, hogy Balak, Moab királya nem érvén célt Bileámmal, kit Izrael elátkozása végett hivott meg és ki azt megáldani volt kénytelen, békében rontotta meg a zsidókat, az erkölcsi mételyt plántálva át Mózes népébe, melyet nemzetének e nagy tanitója az erkölcs útján kívánt nagy céljaira nevelni. És látta ezt Pinchas, Eleázár főpapnak fia és fogta dárdáját és átdöfte vele az aljasságukkal kérkedő zsidók egyikét. Ezt a példát követték mások és kiirtották az ellenségnél is károsabb erkölcstelenséget Izraelből. Eleázár főpap derék fiának emlékét is a hősökei között örökiti meg a Szentírás és valóban méltán sorakozik e tettével azok mellé, kik Izraelt még ezután is oly sokszor mentették meg az erkölcsi elzüllestől.

Mert ily erkölcsi züllés örvényéből ragadták ki Mathathiás főpap és hős fiai is a zsidóságot. Akárhány előkelő zsidó úr és pap akadt már az időben is, ki minden lelkiismereti furdalás nélkül áldozott Antiochus bálványainak. A haladás, a felvilágosodottság, a béke kedveért a zsidóság jelentékeny része elpártolt tiszta hitétől és hogy a szir király udvarának tanácsosai lehessenek, akárhányan lemondottak zsidóságuknak még külső jeleiről is. A zsidó stréberség ezen legelső, de sajnos, nem legutolsó korszakában, a midőn még a jeruzsálemi főpap is Menelaosra görögösítette nevét, nem csupán politikai szabadságharc volt a Makabeusok harca, hanem inkább a zsidóság belső lázadása, a zsidóság erkölcsi bomlása, belső pusztulása ellen. A zászlókra, melyek alatt harcoltak és győztek, reá is tűzték küzdelmük jelszavát és e jelszó nem az volt, hogy „a zsidó állam függetlenségéért", nem is az volt „a zsidó nép szabadságáért", hanem a jelszó az volt: מי כמכה באלים יי Ki hasonlítható hozzád mi örökkévaló Istenünk. És nem feledték el a vitéz Hasmoniták, hogy a zsidó szabadság-hymnusban, a Sirá-ban, Adonajról azt zengik, hogy „Is milchómo" az Örökkévaló a harcnak és küzdelemnek, a seregeknek és hadaknak Ura.

És midőn Önök, fiatal Barátaim, ünnepi serlegükre a Makabeusok híres jelszavát vésették, midőn igaz zsidó tradíció szerint a serleget is nem halandó ember emlékének, hanem a hallhatatlan eszme jelszavával kivánják avatni, én a serleggel kezembén és a nagy eszmével szivemben mondom az évezredes áldást:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

Dicsértessék neved ó Örökkévaló, ki a szőlő gyümölcsét teremtetted.

Azok pedig kik az Ő nevét ma és mindenkoron dícsérik, kik a nagy és nemes eszmékért fiatal szívvel lelkesednek, kik az eszmék nagy harcosait el nem felejtik, minden év ez ünnepi fordúlóján e serleget hálával, szeretettel emeljék régi zsidóságunk soha nem hervadó, mindig harcban álló és harcban edződő dicsőségéért. És akik azután az évek hosszú során át veszik majd e serleget ünnepélyeinken kezükbe, ne feledjék figyelmeztetni ifjúságunkat arra, hogy bárha kevesen vannak is annál bátrabban és szívósabban küzdjenek és kövessék a nagy angol királynak, hódító Vilmosnak a hastingsi csatában katonáihoz intézett szózatát, hogy harcoljanak „with valour and wisdom" „vitézül és okosan."

És zsidó ifjaink vitéz és okos küzdelmének dicsőségét élvezze a haza, mely őket fiaiúl fogadja, élvezze az emberiség, melynek ők is fénylő és fényt deritő tagjai lehetnek és élvezze a dicsőséget a zsidóság, a zsidóságnak aranynál fényesebb eszméje „Mi chomocho boélim Adonáj" — nincs hozzád hasonló óh Örökkévaló Istenünk!

És serlegükről e jelszó soha le ne kopjon, szívükből az eszme soha ki ne vesszen és vitéz küzdelmüket soha ne hagya cserbe a Makabeusok halhatatlan dicsősége.

Egy elmaradt beszéd a missió ünnepélyéről.

Excelenciás és méltóságos, nagyságos és tekintetes, tiszteletes és főtisztelendő Uraim, köszöntöm Önöket hálatelt szívvel, Isten áldását könyörögve e fényes gyülekezetre. Ugyebár erősen megdöbbentette szívüket is, keresztül-kasul járta lelküket is, füleikhez is eljutottak ama borzalmasabbnál borzalmasabb hírek a Kárpátokon túli boldogtalan testvéreim haláláról? Ugyebár a szégyenpir tűze égette arcukat, hogy e kegyetlenségek elkövetői ama felekezet hívei, mely csak szeretetre és békére tanít? Ugyebár ide vonzotta Önöket a lelkiismeret hívó szózata? Ugyebár összehordozták arcuk verejtékével keservesen megszerzett filléreiket? (Száz korona gyült össze!) De tudom Önök tanulni és okulni, nem csak gyászolni és siratni jöttek, ép ugy mint én. Egyesületük és társulatuk — nézetük szerint — nemes célja a szeretet vallását az emberek között terjeszteni, hogy jobbak, nemesebbek, boldogabbak legyenek, csak áldás és hit lakozzék minden szívben és kebelben, kunyhóban és palotában. Önök úgy jártak, mint a hajdani római helytartó felesége a zsidókkal. Úgy nyár vége felé járt a idő, meséli a porlepte krónikás könyv, a zsidók búsúlva lépték át a házak küszöbét, gyászoló szívvel vonúltak a zsinagógákba. — Ab hó 9-ikét gyászolták. A római helytartóság fényes termében pedig ugyanekkor a hivatalnokok és katonák a helytartó újszülöttére ürítették a poharakat. Chanuka idején pedig a gyenge és életre nem képes gyermeket siratták a palotában és a szegény zsidóknál meggyújtották az öröm mécseseit. Hamis emberek ennek ravasz megfejtést adtak. A sértett anya a távollevő urának, aki idegenek között küzd, odaizeni, miért harcolsz a távolban, itt vannak a zsidók, akik fellázadnak a római hatalom ellen. Eddig Önöknél is ez volt a jelszó! Minek terjesszék az új hit áldásait jámbor szerzetesek és istenfélő pásztorok, idegen, vad népek között, élettel-halállal harcolva, itt vannak a tudomány és művészetek hatalmas emporumai piszkos zsidó útcákkal és mindenféle néven nevezendő ghettokkal. Hatoljunk be az East-Endbe, a piszkos Norden zsidó házaiba, a Leopoldstadt ronda és egészségtelen hajlékaiba, itt nyitva áll előttünk az út és ó, ad maiorem dei gloriam, mily tér nyílik itt a boldogításra. Hirdessük csak a bukás órvénye előtt állóknak: lépjetek szentélyeinkbe, itt megszűnik a nyomor, elfelejtitek a szeretetnélküli múltat és gondnélküli jövő, mely a *zsidó nyomort* nem ismeri, vár reátok. Ma ne közeledjetek buzgó apostolai a hittérítésnek, zsidó házhoz! A legboldogtalanabb ajakán is hangzik a kérdés, mily vallás hívei voltak azok, kik vagy hatvanezer — szörnyűség kimondanom is! — ifjút és öreget férfit és asszonyt gyermeket és felserdültet, leányt és fiút eddig nem igen hallott kegyetlenséggel legyilkoltak? Inkább szenvedek én ama ezrekkel, kik hozzám hasonlóan koldúsbotra jutottak, kik megírígyelték az állatokat, hogy a „szerető felebarátok" durva ökölcsapásait és sértő tűszúrásait nem érzik. A szemrehányások vad és keserű áradata száll feléd, ha lehajolsz az alacsony zsidó ajtón. Gyűlölet és nem szeretet, átok és nem áldás, vér és nem boldogság jelezi vallásod ösvényeit. Tárt karok várnak reád a gazdag palotákban ott laknak a kalmárlelkek seregei, a korcsszülöttek és gyengejelleműek nyájai üdvözlettel fogadnak, ha mondod, *keresztelkedjetek ki* zsidó testvéreim, mert hasonló zivatar zúdúlhat fejetekre is. Bő aratása lesz a hitehagyásnak, a gyávák félnek a menny dörgésétől! Minden rés itt nyitva áll, minden vár az ellenség kezében, minden torony védelem nélkűl, az őrjáratok pedig hazugsággal vannak telve. Hívó szózatra annyi igenlő felelet. De mit feleltek a lelkileg gazdagoknak és a csak látszólag nyomorúltaknak. Ne menjenek oda, inkább *terjeszszék vallásuk áldásait keresztény körökben.*

De engedjék meg, hogy e helyről azokhoz is intézzem szavamat, kik nem jelentek meg e teremben. Hogy miért nincsenek jelen? Talán nem értesültek ama ítéletnapi ese-

ményekről? sőt, kiki a maga járulékával a nyomor enyhítéséhez hozzá is járult! A rábeszélő ékesszólás hatalmas erejétől sem féltek! Talán ma este van ama nagygyűlés, melyen a főváros zsidó és nem zsidó előkelői összejönnek és tiltakoznak ama események ellen? Nem. Londonban hét-hét után megtelt a Queens-hall csarnokai főrangú mágnásokkal, egyházi méltóságokkal, világi notabilitásokkal, rabbik és tanárok, gyárosok és munkások, kereskedők és iparosok sírtak egymás mellett és ecsetelték a gyászt, mely az emberiséget érte, az új szégyent, mely a kereszténység nevéhez tapadt; a berlini Tonbey-halle nem bírta a Spree melletti Athén előkelőségeit befogadni és mult héten a királyi szinházban Oppenheimer Ferenc, egyike a leghíresebb nemzetgazdászoknak méltatta hosszú emlékezetben az est jelentőségét. Nem volt zsidólakta város és község francia, német és angol földön, a hol e gyásznapokról nem emlékeztek volna meg. És hazánkban? — Önök, a zsidóság létének legesküdtebb és legnyíltabb ellenei rendeznek ünnepélyt! Ez ékesszólóan jellemzi a magyar zsidóságot!

Keresve keresem e tünemény okát. Már látom számos arcon a megjegyzést, mit használt az a sok tiltakozó gyűlés, egy kormány sem emelte föl szavát, az orosz kormányt pedig nem érintette a sok elhangzott beszéd, egy halott sem ébredt új életre és egy tönkrejutott existencia sem épült föl romjaiból. Ó most már világos előttem minden! Ez hát a magyar zsidóság gondolatmenete. De furcsa, hogy a külföldi zsidók oly együgyüek és ezt nem tudták? De mi célja van akkor mai összejövetelüknek? Testvéreim a a Kárpátokon túl nem szégyelték zsidó voltukat, önérzetesen jelentek meg a tiltakozásnál. A talpnyalóktól vezetett magyar zsidók, sajnos, nem is akarják belátni, hogy félre lesznek vezetve. A félrevezettetteknek ez a mai estély intő példaúl szolgálhat és akkor tiszta víz fakad a tisztátlan forrásból is. E helyről hallják meg a kürtszót: ébredjetek áldatlan, mély álmotokból.

Bocsánat. hogy ily hosszúra nyult mondókám azokhoz, akik nincsenek jelen és rövidre azokhoz, kik jelen vannak; no de őszintén bevallom, hogy a zsidóság még elcsúfitott alakjában is közelebb áll hozzám — a missiónál.

Budapest, 1906. janur 27.

Ben Jehuda A.

HAZAI HIREK.

Heti naptár:

Szombat: Sevat hó 8-ika. Szidra: *Bo.* Haftora: *Hádovor. üser dibber Hásem.*

Vasárnap:	Sevat 9.	*Szerda:*	Sevat 12.
Hétfő:	„ 10.	*Csütörtök:*	„ 13.
Kedd:	„ 11.	*Péntek:*	„ 14.

Az új lugosi rabbi. A lugosi izr. hitközség múlt hó 28-án tartott közgyűlésén *Lenke* Manó dr. besztercebányai rabbit választotta meg rabbijául. Az ujonnan megválasztott, *Hevesi* Simon dr. jelenlegi budapesti főrabbi állását tölti be.

A miskolczi izr. hitközség évi jelentésében elsősorban arról számol be, hogy a közte és a kebelében fennálló szefard-imaegyesület között felmerült viszály ügyében az imaegyesület által kieszközölt felekezeti választott biróság a hitközségre nézve sérelmes ítéleteket hozott. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium azonban, ahová az ügy a hitközség felebbezése folytán került, teljes elégtételt szolgáltatott a hitközségnek. Húscsarnokok létesítésére a hitközség 10449 kor. 54 fillért fordított, miáltal 3364 kor. 97 fill. új évi jövedelem keletkezett. A pászkakezelés jövedelemnél a múlt évben visszaesés mutatkozott, ami annak tulajdonítandó, hogy a pászkaárak nem voltak a drágább lisztárakhoz viszonyítva. A szegényügyi bizottság 11244 kor. 20 fillért fordított segélyezésekre. Ezenkívül a hitközség templomi adományokból, gyűjtésekből 3754 koronát jutatott a szegényeknek. A hitközség pénzügyi viszonyait a viszonyokhoz képest rendezte, ami csak szigorú és körültekintő gazdálkodás és újabb jövedelmi források teremtése által a hitközségi adó emelése nélkül sikerült. A jelentésben foglalt kimutatás szerint 505 fiú és 401 leány, összesen 906 tanúló íratkozott be a hitközségi elemi iskolába. Ezek közül 397 gyermek teljesen tandíjmentes. A többi tanintézetekben 956 tanúló részesült vallásoktatásban. Összesen tartatott 26 elnökségi, 12 elöljárósági, 8 bizottsági ülés és 6 közgyűlés. A pénztári forgalom 212589 kor. 71 fillér volt. Az év végén maradt 9643 kor. 87 fillér pénztárkészlet. A főbb kiadási tételek: hivatalnoki fizetések 39490 kor. 30 fill., tanítói fizetések 28999 kor. 04 fillér., kamat 25898 kor. 32 fillér. A főbb bevételi források: gabella 57458 kor. 15 fillér, hitközségi adó 40511 kor. 58 fill., imaszékbérek 16482 kor. 37 fill., tandíjak 12868 kor. 75 fillér. A mérlegszámla 663 kor. 33 fillér vagyonszaporodással zárült.

Az Orsz. Izr. Tanitóegyesület központi választmánya múlt hó 24-én Kornfeld Gyula iskolaigazgató elnöklete alatt tartott ülésében a következő segélyeket osztotta ki: *a)* egy tanító özvegyének Bezdánban 400 koronát; *b)* tizenhárom tanitó-árvának az árvaalapból és pedig lovag Wechselman és neje nevét viselő 5000 koronás alapból 200 koronát, a megyeri Krausz Lajos 5000 koronás alapból 200 koronát, a Wahrmann Mór-féle 3000 koronás alapból 120 koronát, a Reif Jakab, Ózer Zsigmond és Singer Izráel-féle alapítványokból 100—100 koronát, az egyesület tőkéjéből 460 koronát; *c)* a Jókai Mór dr. nevét viselő 2000 koronás alapítványból az esedékes 80 koronányi kamatot a választmány egyhangúlag Fischer Lipót liptószentmiklósi tanítónak szavazta meg, a ki a nemzetiségi vidéken a magyar nyelv tanítása körül kiváló érdemeket szerzett; *d)* a Lederer Ábrahám-féle alapítványból az esedékes 120 koronát egy nyugalmazott tanító leányának mint kiházasítási segélyt ítélte oda a választmány; *e)* rendes betegsegély címén kapott 3 vidéki tanító a megyeri Krausz Lajos nevét viselő második segélyalapítványból összesen 200 koronát; *f)* rendkívüli segély címén engedélyezett a választmány egy inséges tanítónak 60 koronát. Ezen az ülésen kiosztott segélyek főösszege tehát 2040 korona.

Leányárvaház építése Aradon. *Fischer* Elíza izr. leányárvaházának terveit már elkészítették. A munkálatok februar hónapban kerülnek kiírásra. A modern berendezésű árvaház, mely közepén díszes imaházat foglal magában, 36000 koronával van előirányozva.

Rabbiválasztás. A *nagytapolcsányi* izr. hitközség múlt hó 21-én tartott közgyűlésén *Schlésinger* Náthánt, a tisztes kort elért s nyugalmazott rabbinak fiát, rabbijául választotta. Az újonnan megválasztott rabbi több éven át mint helyettes működött atyja oldalán. Hitsorsai iránti szeretete és ragaszkodása folytán választása egyhangú volt.

A hol nem akad hitközségi elnök. Váczról értesítenek, hogy az ottani statusquo hitközség elhalálozás folytán megüresedett elnöki állásra ezelőtt egy évvel *Grünhut* József kereskedőt választották meg. Nemrég egyetlen fia sulyos beteg lett és meg is halt. A mélyen sujtott atya lemondott az elnökségről. Most senki sem akarja az elnöki tisztet elvállalni.

Eljegyzés. *Friedenthál* Salamon pozsonyi rabbijelölt, a „Magyar Szónoki Önképzőkör" elnöke eljegyezte *Weisz* Paula kisasszonyt, *Weisz* Mór pozsonyi kereskedő leányát.

A „Magyar Zsidó Ifjak Egyesülete" f. hó 3-án, vasárnap, Budapesten, Dob-utcza 20. sz. alatti helyiségében felolvasó-estélyt tart. Tárgy: Séták a prágai ghettóban. Előadó: dr. Weisz Miksa tanár. — A most megnyílt egyetemi félévben a következő sorozatos előadások tartatnak: Dr. Weisz Miksa: „A zsidók története a középkorban." Minden szombaton este 1/2 8 órakor. Dr. Richtmann Mózes: „A zsidó apológia és annak története." Minden csütörtökön este 1/2 8 órakor. Dr. Farkas József: A talmud, keletkezése és mibenléte." Minden kedden este 1/2 8 órakor. Dr. Osztern Lipót: „A perjog a talmudban." Minden hétfőn este 1/2 8 órakor. Schwarc Benjámin és Junger Mór: minden péntek este 1/2 8 órakor a heti szidrát ismertetik.

Jóváhagyott alapszabályok. *Az abádszalóki Chevra-Kadisa izr. egylet* alapszabályait a m. kir. belügyminiszter múlt évi 128787. sz. alatt láttamozta.

Adomány. *Bánóczi* József dr. egyetemi tanár, orsz. tanitóképző intézeti igazgató utján egy magát megnevezni nem akaró emberbarát 500 koronát adott a „Magyar Zsidó Ifj. Egyesület"-ének mensája javára. Bárha sokan követnék e nemes tettet.

A „Budai Izr. Ifjak Irodalmi Egyesülete“ múlt hó 28-án délután 5 órakor felolvasó ülést tartott a hitközség tanácstermében, melyet díszes és nagy közönség hallgatott végig. Az első felolvasó Radó Imre volt, ki „Mikor már a zsidó is lehetett földesúr“ cimű hangúlatos novelláját olvasta fel. Faragó Lajos szép hegedűjátékával aratott nagy sikert, dr. Bárdos Arthur a „Műveltségről“ olvasott fel érdekesen, míg végűl Horváth Endre szininövendék nyerte meg hatásos szavalatával a közönség tetszését. Az egyesület legközelebb február hó 11-én délután fél 6 órakor tart felolvasó ülést, melyen vendégeket szívesen látnak.

A „Kassai Tifereth Bachurim“ egylet múlt hó 27-én estélyt rendezett, melyen Juhász Mór tartott érdekes felolvasást, míg Groszman József „Mózes a Niluson“ cimű költemény szavalásával keltett hatást. Az estélyen nagyszámú közönség volt jelen.

Az abaujszántói izr. hitközség elnöke *Arjeh* Adi és alelnöki *Deszberg* H. a hitközségben a szerencsétlen orosz zsidók javára 512 kor.-nát gyüjtöttek; a hitközséghez tartozó fiókhitközségekben pedig *Jungreisz* Pál főrabbi járt gyüjteni a hitk. elnökkel és 587 koronát hoztak össze. Az így összegyűlt 1099 koronát e napokban küldik rendeltetési helyére.

A balaton-fűkajári hitközség tisztújító közgyűlésén elnökké újból Rósenthal Manót, alelnökké Weisz Józsefet, pénztárossá Krausz Lipótot és ellenőrré Stern Miksát választották meg.

A nagykárolyi izraelita hitközség elöljárósága most teszi közzé 1905. évről szóló jelentését és zárszámadásait. Az elöljáróság a bevezetésben mintegy exkuzálja magát azért, hogy a jelentést nemcsak a képviselőtestületi tagoknak, hanem minden hitközségi tagnak megküldi. E követésre méltó példáért csak dicséret jár az elöljáróságnak. A jelentés kiemeli, hogy a 8 hónap óta fennálló hitközségi mészárszékek teljesen beváltak, a templomba a villamos világítás bevezettetett, az iskola építése foganatba vétetett és a hitközség az összes hivatalnokok fizetését 1000 koronával emelte, első sorban azért, hogy ezzel Fürth Ferenc főrabbi 10 évi működése iránti megelégedését nyilvánítsa, másodsorban, hogy a tisztviselők anyagi helyzetén javítson. A jelentés kegyeletesen emlékezik meg orosz hittestvéreink szerencsétlenségéről. *Az összes bevételek 22,989 korona 21 fillért, a kiadások 21,122 korona 81 fillért tettek ki*, a pénztár tehát 1866 korona 40 fillér fölösleggel zárult. A templomi bevételek külön vannak elszámolva. E címen befolyt 2415 korona 72 fillérből 1874 korona 63 fillér majdnem egészen jótékonysági célokra fordíttatott. — Az iskola fentartási kiadásai 5045 korona 49 fillér, melynek fele része hitközségi adóból fedeztetett. Az 1906. évi költségvetésben a hitközségi általános szűkséglet 15,416 korona 40 fillér, templomi kiadások 700 korona, jótékonysági szükséglet 1400 korona és iskolai kiadások 54,040 koronával vannak előirányozva. — Rendes fedezetként 17,915 korona szerepel és 5005 korona 40 fillér kultuszadóval fedezendő. Hitközségeink vízsonyait jellemzi, kogy ezen hitközség költségvetését *1488 korona kegydíj* terheli, mely cím alatt a hitközségben egy emberöltőn át működött híres gaon rabbi Perlesz Mayer özvegye 1200 koronát kap, egy másik hivatalnok özvegye pedig 288 koronát. Nyugdíjintézet mikor jön el a te országod!

A nyiregyházi Chevra-Kadisa egylet múlt hó 21-én tartott ülésén a megüresedett jegyzői állásra *Perlman* Vilmost választotta meg.

A pozsonyi „Jótékonyság“ cimű egylet múlt évi jelentése arról tesz tanúságot, hogy ezen egylet nem sablonos munkát végez, amely a pauperismust előmozdítja, hanem valóságban szociális problemák megoldásán fáradozik. Célja ínségbe jutott zsidó családokat segélyezni és e cél érdekében tönkrement existenciákat jelentékeny segélyekkel talpra állit, szegény embereknek pedig módot nyújt kereseti források létesítésére. Ily segélyekben részesített a múlt évben 63 kereskedőt, 27 iparost, 9 háziiparral foglalkozót és 7 tanoncot. E célokra 6425 kor. 50 fillért juttatott, 11 esetben pedig 250 koronát fordított általános segélyekre. A jelentés konstatálja, hogy a 3 év óta fennálló egylet bevételei szépen emelkednek ugyan, de nem oly mértékben, hogy az iránta támasztott igényeket kellő mértékben kielégíthetné. Az egyletnek 314 tagja van, kik a múlt évben 2587 kor. járúlékot fizettek. A múlt évben az egylet a városi színházban jótékonysági előadást rendezett, amely az egyletnek 944 koronát jövedelmezett. Ezen alkalommal *Izabella* kir. főhercegnő 100 korona adományt juttatott az egyletnek. Az egylet egyéb jövedelmei: 304 kor. rendes és 311 kor. templomi adományok. Az existenciákhoz jutott segélyezettek egy része által a múlt évben 3153 kor. térittetett vissza. Az egylet felvirágzása körűl *Duschiniszky* Frigyes elnök és *Frankl* Bernát alelnök szereztek nagy érdemeket.

A zalaegerszegi Chevra-Kadisa elnöke Rosenberg Zsigmod, alelnöke Rosenthal Jenő dr., pénztárnoka Schwarcz Mór, ellenőre Heinrich Lipót, gondnoka Fuchs Samu, Berger Miksa és Weisz Ármin lett.

Szülők figyelmébe. Két jó magaviseletü középiskolai tanuló teljes ellátásra elfogadtatik egy tanítónál, aki kívánatra alapos oktatást is ad ugy az iskolai tantárgyakban, mint a héberben. Ugyanott bejáró tanulók javítóvizsgára előkészíttetnek. Cím megtudható a kiadóhivatalban.

Felhívjuk t. olvasóink szíves figyelmét a Stamberger Márkus-féle könyvkereskedű cég hirdetésére.

KÜLFÖLD.

Rabbi fiából svéd tábornok. *Wolf* Guadrin stockholmi hajóskapitányt a tengerészeti miniszteriumba tábornoki ranggal osztályfőnöknek nevezték ki. Az új tábornok a volt stockholmi rabbinak, dr. Wolf Ephraimnak a fia, a ki híres talmudista volt és egy prágai családból származott.

Parlamenti választások Angliában. Eddig a fellépett 32 zsidó képviselőjelölt közül 12 győzött és pedig: Levy Zose S., Zsaacs Rufus, Samuel M., Samuel L., Herbert, Myer Horacio, Mond M. Alfred, Strausz B. S., Strausz A., Magrius Philipp, Raphael Herbert U. Mond Alfred M. egy híres zsidó tudós fia, aki élénk részt vesz a zsidóság kérdéseiben. Jelentékeny szerepet játszott az ez idei választásnál a volt képviselők viselkedése az idegen törvény tárgyalásakor. Önérzetre vall és ezt az angol zsidóság dícséretére mondhatjuk, hogy egy zsidó sem választatott meg ujra, a ki a törvény mellett szavazott. Méltó megvetést érdemelnek mindazok hasonlóképen, kik zsidó létükre oly szűk keblűek és a külföldi testvérek ellen lázítanak. De ez nemcsak Londonban volt így, hanem az egész országban.

Emlékünnepély. Lélekemelő ünnepélyt rendeztek Berlinben mult hó 23-án az orosz zavargások által tönkretett hitsorsosok javára. Az ünnepély, mely nagyszámú közönség jelenlétében folyt le, Boehme W. anhalti zeneigazgató által dirigált zenével vette kezdetét. Ezután Nossig Alfréd dr.-nak a „Makabeusok“ cimű remek költeményét szavalták el. Az ünnepi beszédet *Oppenheimer* Ferenc dr. korunk egyik legjelesebb nemzetgazdásza tartotta. Beszédében a makabeusokról és ezeknek hőstetteiről emlékezett meg, kik gúny és ócsárlás dacára is hívek maradtak hitükhöz és hagyományukhoz. „Nem a nép, hanem a vér teszi a törzset. Még nagyon távol vagyunk ama boldog kortól, midőn az emberek valamennyien testvérek lesznek; bárgyúság még mindig a hazát mostoha anyának tekinteni, mert csak zsidónak lenni, annyi, mint lemondani becsületről és állásról, szerencséről és fényről. És ha kelet felé tekintünk, áldjuk az Eget, hogy sorsunk oly fényes, az ottan lakó zsidókhoz képest. Bizonytalan vagyonuk és kincsük. Még élénk emlékezetünkben élnek a kisenevi, kievi események. De a vérfürdők felett lebeg egy jobb jövő: a kibékítés világa és első hajnalpirja! Kievben és Odesszában ott állt a fiatal orosz önvédelmi csapat és harcolt az ősökhöz méltóan.“ Helyszüke miatt nem közölhetjük teljesen a beszédet, a mely óriási hatást keltett. A jelenvoltak emelkedett hangulatban távoztak az ünnepély szinhelyéről, mely mindannyiuknál örök emléket hagyott hátra.

Kitüntetés. A porosz király *Ascoli Zsája Graciadot*, a milánói egyetem összehasonlító-nyelvészet tanárát a „pour le meríté“ rend lovagjává nevezte ki. Ez az első eset, hogy zsidó ily magas kitüntetésben részesült.

Nemzetközi zsidóparlament. A londoni zsidóság körében sokat foglalkoznak B. J. Belischa (Manchester) ter-

veivel, akinek az az eszméje, hogy a zsidóság faji érdekeinek elintézésére nemzetközi zsidóparlament szerveztessék. Sokan lelkesednek az eszméért, mások elvetendőnek tartják. A főrabbi titkára az első csoportbeliekhez tartozik. Az ő véleménye szerint a nemzetközi zsidóparlament egyik főcélja az volna, hogy oly kitörések a zsidóság ellen, mint az oroszországiak, a jövőben megne történhessenek. Spiró E., a Central Synagogne lelkésze szintén örömmel üdvözli a mozgalmat. A tervező szerint a zsidóparlament székhelye Majna Frankfurt volna. A kabinet 75 tagból állana, 37500 kor. évi fizetéssel; a parlamentnek 500 tagja volna, kíknek 3225000 kor. állana rendelkezésükre; összesen 1000000 ember bírna szavazati joggal, szavazati járúlék évente 50 cent volna.

A brüsseli konferencia iránt már múlt héten nagy volt az érdeklődés. A német Hilfsverein dr. Nathan Pál, Bergel Sigm., Berlin Oszkár, dr. Hildesheimer Hirsch és dr. Kahn urakat küldte ki. Az „Anglo lewisch Assóciation" és a cionista végrehajtó-bizottság tagjai szép számban jelentek meg. Oroszországból számos kitűnőség érkezett. Köztük dr. Mandelstamm kievi híres orvos-tanár, Ussichkin jekaterinoslawi mérnök, Sokolow varsói szerkesztő. Az elnök, Wolfsohn kölni bankár melegen üdvözölte a megjelenteket. Előadta, hogy ez a kongresszus az első, mely a különféle testületek egyesülését képezi és a pártokon fölül áll. Javasolja, hogy az összes zsidó egyesületek „Zsidó Világ Alliancet" alkossanak, mely a zsidóság helyzetének javítását általában és különösen az orosz zsidókét tűzze ki céljául. A tárgyalás eredménye eddig az, hogy a közel jövőben bekövetkező tömegkivándorlás Kis-Ázsia és Egyiptom felé fog tereltetni.

CSARNOK.

Gyertyagyújtás.

Irta: **Türk Sándorné.**

Magammal hoztam a csobogó patak emlékét, amely házunk előtt folyt, a zizegő nyárfáét a patak mentiben, a kis lócáét, amelyen olyan igen jól esett megszólni a kis embertársakat. És magammal vittem a szülei hajlék képét, a puha meleg fészekét, ahol mindezideig megóvtak a hidegtől, a széltől, kicsi bánattól, nagy bajoktól.

Nagy bánatomban némileg megvigasztalt, hogy lehullanak a bilincsek, megtágulnak a korlátok. Az édes otthonban egy csomó tilalom meredezett minduntalan felém: ezt a mama tiltotta, amazt a jó erkölcs, a józan ész, legtöbbet pediglen a jó Isten. Különösképen a szombat volt a tömeges tilalmak napja. Virág hiába pompázott, szamóca hasztalan hívogatott, éretlen alma, zöld szilva — csemegék csemegéje, hozzáférhetetlen volt. Mégis megtörtént, hogy kijátszottam a tilalmat, olyan formán, hogy a virágot lecsíptem, a szamócát szép óvatosan kifejtettem a kelyhéből, zöld szilvához, éretlen almához pedig profán kezek segítségével jutottam.

De az apró engedményeket mindenkor a megbánás, a lelkiismeret furdalása követte.

A fővárosban azonban mindez megváltozott. Az édes anya tiltó szózata csak messziről hangzott, apróbb-nagyobb kihágásokat, a szombat profanizálását sokkal enyhébben, kedélyes bonhonomiával ítélték meg a főváros aszfaltján. Az Isten kiválasztott népe is más szinben tünt fel előttem, mint annakelőtte. A kisvárosi példás életü zsidóság emlékével a szívemben még jobban idegenkedtem a fővárosi alsóbbrendű zsidóelemtől, amely terézvárosi jargonban káromkodott és hangosan jajveszékelt. Néha valami visszataszító jelenet látára egy kis parázs antiszemitizmus támadt a szívemben és ilyenkor megszégyenülten konstatáltam, hogy ime, vér az én véremből.

Volt aztán idő, midőn valami nagy, valami égő honvágy fogott el, rendesen olyankor, midőn a földszint egyik ablakából hivogató gyertyafény világított ki az udvarra. — Odasompolyogtam és égő szemekkel lestem azt a fehér fejkötős öreg asszonyt, aki áldólag emelte fel reszkető két kezét.

Szép, új asszonyka volt, karcsú virágszál, mikor megtanította az édes anyja, hogy áldó imádsággal üdvözölje a szombat jöttét. A szombatot, mely leveszi a bút, eltemeti a gondot, derűt és boldogságot áraszt kunyhóban, palotában egyaránt.

Sok minden megváltozott azóta. Hű társa sírba szállott, gyermekei széjjelszórva, de a szombat jöttét megünnepelni soha el nem mulasztotta. Kérnivalója is akadt mindig, a mivel ilyenkor nagy szerényen előhozakodott, valami fontos és legfontosabb kivánság, melyet melegen ajánlott a könyörülő jó Isten kegyébe. Vajmi kevés teljesedett be, aligalig valami, de a fehérfejkötős öreg asszony megdicsőűlt arccal tovább kér és tovább bízik.

Könyes szemmel lestem be az ablakon és ilyenkor büszkén konstatáltam, hogy ime, vér az én véremből.

Szerteszéjjel a világon millió kéz emelkedik áldólag az Istenhez és millió szivbe bevonul újra egy nagy, egy határtalan bizalom, egy édes megnyugvás: hogy majdan kisüt az Isten napja. Kerűl-fordúl az idő, az áldó kezek lehanyatlanak, a ragyogó szempárok elhomályosodnak, de a bizalom átszáll generációról-generációra, anyáról-leányra: a bizalom, hogy majdan nekünk is kisüt az Isten napja.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk t. külmunkatársai és tudósítói szíves figyelmébe ajánljuk, hogy lapunk cikkek részére mindenkor szerdán reggel, tudósítások részére csütörtök reggel záratik le. Kérjük ennélfogva a hetiszámba szánt kéziratokat megfelelő időben postára adni. Alkalomhoz kötött homilétikai cikkek beküldését kérjük mindenkor már az előző héten jelezni.

F—n E—ő stud. phil. Berlin. Sziveskedjék ottani könyvtárban Wachler: „Theologische Annalen" 1819. évfolyam 529 oldalán azt a formulát kiírni és nekünk beküldeni, melyet a református hitről a katholikus hitre áttérőnek mondania kell. Előre is hálás köszönet.

T—i. Fischer Carolus a XIX. században a héber könyvek censora volt Prágában és ily minőségben adta a Gutmeinung über den Talmud c. iratot, mely a Rohling pör idejében mint kézirat kinyomatott. Az Oesterr. Wochenschrift szerkesztőségétől beszerezheti, ámbár csak csekély számú példányok jelentek meg. Kroner könyvét legjobban a szerzőtől kaphatja. Címe: Kirchenrat, Stuttgart, Württenberg.

Biharvidéki. Ily intézetek rendesen középiskolai tanulók befogadására vannak berendezve. Az intézettulajdonostól függ, hogy elfogad-e népiskolai tanulót is és gondoskodik-e a gyermek korához mért nevelésről. Forduljon Abelesz Adolf úrhoz Debrecenben vagy dr. Rosenbaum főrabbi úrhoz Brassóba, akik szívesen szolgálnak bővebb felvilágosítással.

S. R. B—t. Ön elméletileg kitünően ért a tárcairáshoz, de gyakorlatilag nem.

H. A. L. és **F F. N.** Beérkeztek és mielőbb közöljük.

Talmudista D. Jobbat várunk.

Sz—r. Kérdésére a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: **Strausz Ignác.** Társszerkesztő: **Krausz Bernát.**

TELEFON 239. SZ. TELEFON 239. SZ.

STAMBERGER MÁRKUS

KÖNYV-, PAPIRKERESKEDÉSE ÉS KÖNYVNYOMDÁJA

MISKOLC, KIRÁLY-UTCA 48. SZÁM.

Ajánlom nagy raktáramat gazdasági és kereskedelmi jegyzőkönyvekben, valamint- iró és rajzszerekben.

Mindennemű nyomtatványok csinos és izléses kiállitásban, jutányos árak mellett készíttetnek.

Dúsan felszerelt raktár izr. rituális cikkekben. Imakönyvek elefántcsont-, bőr- és díszkötésben, magyar, német vagy héber fordításban

Valódi svájci-selyem és legfinomabb gyapju taliszok, valamint hozzávaló arany és ezüst-paszomány.

Megrendelések pontosan eszközöltetnek, nagyobb rendelmények bérmentve küldetnek, meg nem felelő árú visszavétetik és az összeg viszatérítetik.

Teljes tisztelettel:

STAMBERGER MÁRKUS,
Miskolc, Király-utca 48. sz.

PICK JAKAB

bútorgyáros

MISKOLCON.

Ajánlja gazdagon felszerelt bútorraktárát pontos kiszolgálat, olcsó árak mellett.

NAGY RAKTÁR: menyasszonyi kiházasitásra szükséges berendezésben, háló-, ebédlő- és úriszobákból.

TELJES BERENDEZÉSEK: szállodák, kaszinók, klubbok, egyletek, kávéházak részére. O O O O O O O O

NAGY RAKTÁR: szalon- és futószőnyegekben, valamint függönyök és piperebútorokban O O O O O O

Perzsa szőnyegek nagy raktára.

Hölgyek figyelmébe.

Értesítem a n. é. úri hölgyközönséget, hogy a legilletékesebben megállapított őszi és téli toalettek formáit és készitését megismertem. Különösen szemelőtt tartva az egészség megvédését, ezen az eddigiektől teljesen eltérő, kiválóan praktikus

új modellek készítését

mellfűző termemben saját vezetésem alatt megkezdtem és az eredeti párisi és angol façon szerinti, legérzékenyebb alakhoz és megfelelő egészségi fűzők nálam kaphatók és próbálhatók. Mindezen **fűzőkészitményeimnek** kiváló és elismert előnye, hogy viseletük **igen hasznos, mig ellenben a gyárilag vagy szakértelem nélkűl készített fűzők a női szervezetre rendkívűl károsak.**

15 évi üzleti praxisom alatt az ország különböző részeiből hozzám érkezett t. rendelői és orvosi elismerő nyilatkozatokat tartalmazandó képes árjegyzékemet kivánatra bérmentve megküldöm. Saját készitményű fűzőimből állandóan dús raktárt tartok. Tisztításokat és javításokat a legolcsóbban vállalom.

Teljes tisztelettel

GOLDSTEIN KAROLIN mellfűző-gyára,
Debrecen, Piac-utca 42. szám.

Csak azon készitményeim valódiak, melyek az itt látható védjegygyel vannak ellátva

Karánsebesi Racz Jenő

„Arany szarvas"-hoz czimzett gyógyszertárában

Miskolczon

kaphatók a 1889. év óta közkedveltségnek örvendő alant elősorolt saját készitményei

1. **Iris virág arozkenőcs.** Számos hölgy áldja jó hatását — szeplő és májfolt ellen, arcz- és kézbőrnek selyem puhaságot ad — teljesen ártalmatlan szer, az arczot a redőktől késő korig megóvja, egy tégely ára **1 kor.** — Hozzá **Iris balzsam szappan** 1 drb ára **70** fill. — Hozzá **Vénus arozpor** fehér, rózsa és crém szinekben 1 kis doboz **90** fill., nagy **1** kor. **60** fill.

2. **Pyrethro Salicyl száj-essentia** néhány cseppel egyszer szájöblögető vizbe, kellemes szájizt kölcsönöz, a fogak romlását gátolja és a fogínyt erősiti, — 1 kis üveg **70** fillér, 1 nagy üveg **1** korona **20** fillér. — Hozzá **(Pyrethro) növény fogpor,** mely a fogakat desinficziálja és fehérré takaritja. — Oly esetekben, hol ezen szájszereimet nem használták és fogfájás van, ajánltatik a kitünő hatásu **(Pyrethro) svelozi fogosepp.** 1 üveg ára **50** fillér.

3. **Hajerősitő (balzsam) essentia.** Dr. Hebra hires bécsi egyetemi tanár előirása szerint készitve, a hajhullást és fejbőrkorpásodást meggátolja, valamint egyéb fejbőrbetegségtől megóv és kellemes illatánál fogva szivesen alkalmaztatik. 1 üveg ára **1** korona **20** fillér.

4. **K. Rácz Jenő keleti „Balzsam a bajuszpedrőjé"** soha meg nem keményedő és meg nem avasodó, zsirmentes balzsamokból készitve, igen kellemes illatu, minden bajuszszinhez alkalmazhat.. 1 kis doboz ára **30** fillér, 1 nagy doboz **50** fillér.

5. **Cannabin** (tyukszembalzsam), biztos hatásu és legkényelmesebben alkalmazható szer a tyukszemek és bőrkeményedések és sömörgök kiirtására. 1 üveg ára **70** fillér.

Forgalomban van és közmegelégedéssel használják: a

Lábizzadás ellen Salicyl Dermassant-port. 1 doboz **ára 1 K.**

8. **Rüh (rühatka ellen) Napthol kenőcs.** 1 kis tégely **1 kor.** nagy **3 korona.** — Hozzá **Napthol szappan** 1 darab **1 kor**

Migrain, főfájás, nátha ellen bedörzsölő és szagoló szer. — Jasmin aether 1 üveg **80** fillér.

Köszvény ellen folyádék Tengeri köszvényolaj, 1 üveg ára **1 K**

Fagyás ellen Északi Dr. Kepes fagykenőcs. **1** tégely **1 kor.**

Hajfestésre Orientin 2 üveg **3 kor.** Világos szinre 1 üveg **2 kor**

Ugy az elősorolt, mint egyéb készitményeimhez utasitás mellékelve van; kivánatra részletes árjegyzék utasitásokkal megküldetik

Csak azon készitmények valódiak, melyek fenti védjegygyel vannak ellátva.

A drága külföldi hasonszereket ugy mennyiségileg, mint minőségileg — és olcsóságukkal felülmulják; úgy, hogy általános házi szerek gyanánt legjobban alkalmazhatók.

Főraktár: Budapesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára.

Czélszerűség kedvéért 2 koronán aluli megrendeléseknél, kéretik a szer árán kivül postai portóköltségek fedezésére még 6 fillért a megrendeléssel egyidejüleg beküldeni.

DEUTSCH JÓZSEF MISKOLC
כשר CUKRÁSZDA כשר
Minden időben friss sütemények. — Theasütemények a legfinomabb kivitelben. — Mézestorta különlegesség.
Postai megrendelések pontosan eszközöltetnek.

SPIRO SÁMUEL
bornagykereskedése Miskolc,
Szentpéteri-kapu 3. szám.
Ajánlja elsőrendű כשר magyar hegyi borait a legolcsóbb árak mellett.
Kivánatra hechscherrel szolgálok.

Sérvkötőt csakis a készitőnél vegyünk!
Kálnai Lipót utóda
GERŐ IGNÁC
keztyűs kötszerész és divat-üzlete
Miskolcon, Széchenyi-utcza 42. szám.
Ajánlja dus választéku
=hygienikus kötszer-raktárát=
különösen, hogy a sérvben szenvedők a külföldről és más városokból hozatott többnyire nem használható sérvkötők beküldésétől mentve legyenek bátorkodom dus választéku sérvkötő-raktáramat ajánlani, a melyek az eddig feltalált sérvkötők legjobbikának bizonyultak, a legjutányosabb árakban, pontos, lelkiismeretes kiszolgálás mellett.
Mérték szerinti készités is eszközöltetik.
Egy oldalas, felnötteknek 4 koronától 10 koronálg.
Két „ „ 8 „ 16 „
Továbbá dús raktár az összes betegápoláshoz szükségeltető cikkekben. Raktár: testegyenesitők, gummi görcsér harisnyák, légpárnák, dr. Martin-féle gummi-pólyák, irrigátor, clystir és mindenféle fecskendők stb.
Gummi különlegességek.
Fűzők és egyentartók (Geradehalter) gyári raktára, csakis a legjobb szabásuak.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

A hölgyközönség szives figyelmébe ajánlom
= báli ujdonságaimat, =
melyekből nagy választékot nyújtok a t. vevő közönség rendelkezésére.
Különös figyelmet érdemel egy uj báli cikk:
„RÁDIUM“
amiből óriási színválasztékot tartok.
Teljes tisztelettel:
RADÓ ARTUR Miskolc Széchenyi-utca 31.

Borotválkozás helyett
kiválóan alkalmas a Dr. SZIEMENS R.
O fuldai gyógyszerész által készített: O
„Enthaarungs Pulver“
Teljesen ártalmatlan, nem éget, nincs kellemetlen szaga
Egy doboz ára 1 kor. 30 fillér.
! Legcélszerűbb 1 kor. 70 fillért utalványon beküldeni, melynek ellenében ajánlva és bérmentesen kapja a megrendelő. !
OO
Kitűnő hatásu és olcsó a BARUCH-féle
„Folyékony biro-glycerin szappan.“
Jó illatu, — kitűnően habzó, — lugmentes.
Egy üveg ára 1 korona.
Főszétküldési hely Ausztria és Magyarország részére:
BARUCH GYULA
OROSZLÁN GYÓGYSZERTÁR
MISKOLCON.

Schweitzer Testvérek
O varrógép és kerékpár nagykereskedése O
Miskolc Széchenyi-utcza 86. szám.
Debrecen Piacz-utcza 56. szám.
Ajánlja
„Eredeti Schweitzer“ jegyű varrógépeit
családi és ipari használatra, kényelmes részletfizetésre is. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Felsőmagyarország legnagyobb borkereskedése
Friedmann Simon Fia
alapittatott 1858. Miskolcon. Telefon 7.
Elismert megbízható bor bevásárlási forrás ó és új homoki, hegyi borokban
כשר של פסח
32 koronától kezdve hektoliterenként kölcsönhordókban, helyt Miskolc. Állandó raktár hegyaljai szamorodni és aszú borokból. Hechscher elismert orthodox rabbiktól.

Zsidónak késsel tilos a borotválkozás!

A borotvakést teljesen helyettesíti a világhírű

„RASOL“! késnélküli borotválópor!

Hófehér! Teljesen szagtalan! Semmit nem éget!

Ára 1 kgr. (30-szori borotválkozáshoz) helyben Kor. 2·40. Vidékre Kor. 3·— előleges beküldése mellett küldetik. (Utánvéttel 20 fillérrel drágább.)

Egyedűli készítő: **„Rasol“ Vegyiipar Vállalat Budapest, VI. Váci-körút 55.**

Kapható minden drogeriában! Ismételadóknak megfelelő engedmény!

Elegáns úri ruhák

mérték után megrendelhetők

Kálmán Mór férfi szabónál

Miskolcz, Széchenyi-utca 64. sz.

Eredeti angol és hazai szövetekből mérsékelt árban.

Kívánatra garanciát vállalok שעטנז nélkűli varrásért.

STANDARD ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG

Alapittatott 1825. **Edindurgban, Angolhon.** Alapittatott 1825.

Magyarországi fiók: **Budapest, V., Kossuth Lajos-utca 4. sz. (Standard-palota.)**

Évi bevétel több mint	83.600,000 korona
Kiutalt nyereményrészek	170.000,000 „
Vagyon több mint	266.000,000 „
Halálesetek folytán kifizetve tőbb mint	550.000,000 „

A „STANDARD“ kötvényeinek nevezetesebb előnyei: Kétségtelen biztonság. — Alacson dijak. — Szabad világkötvények. — Kötvények érvénybentartása dijfizetések elmulasztásánál. — Tőkésités és előre megállapitott visszaváltási érték. — Megtámadhatatlanság. — Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. — Szabad háboru-biztosítás népfelkelők részére. **Díjtáblázatok kivánatra küldetnek.**

Főügynökség Miskolcon: Kossuth-utca 1. szám.

Dr. Egri Miksa szanatóriuma és vízgyógyintézete Miskolcon.

Bejáró és bennlakó betegek részére. Kényelmes szobák; vízgyógyeljárások; szénsavas fürdők (nauheimi kúra); szárazhőlégkészülék villan gyógymódok. — Állandó orvosi felügyelet. Kitűnő, igen olcsó ellátás. Kívánatra prospektus. Kívánatra rituális élelmezés, a tőszomszédságban evő Chevra-Kadisa kórház kitűnő konyhájából

ALAPÍTTATOTT 1874-BEN.

EDELSTEIN HERMAN

sírkőraktára és kőfaragó üzlete

MISKOLC.

Iroda és főüzlet ZSOLCAI-KAPU 16. Kőfaragótelep és raktár ZSOLCAI-KAPU 34.

גראבשטיין־לאגער

A legjobb bevásárlási forrás síremlékekre, mindenféle belés külföldi márvány és gránit fajokból, úgyszintén termés-kövekből.

Sírkerítések kő- és vasrácsozattal.

Kiváló szép munka.

Óriási nagy raktár.

Feltűnő olcsó gyári árak.

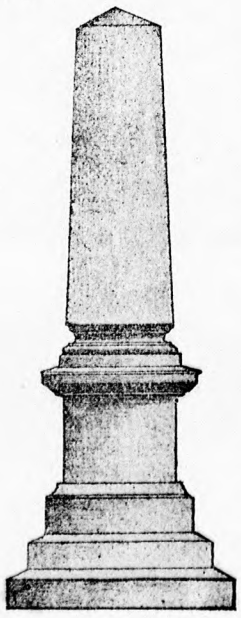

Készül bárminő aláírás után. Rabbiknak, anyakönyvvezetőknek, hitk. jegyzőknek, tanítóknak nagyon célszerű és hasznos.

Első miskolci

ruggyanta-bélyegzőgyár

ROTH S. MISKOLC,

Széchenyi-utca 80. sz. (Rácz-palota)

Készít mindennemű ruggyanta- és rézbélyegzőket, összerakható kézi-nyomdákat, plomba fogókat stb. a legízlésesebb kivitelben, a legolcsóbb árak mellett.

Rendelések 6 óra alatt eszközöltetnek.

Hivatkozva e hirdetésre, 10% engedmény.

Telephon 132. **Telephon 132.**

ROSENBERG GYULA

női divat, vászon, kelengye és szőnyegárúháza Miskolcon és Ungvárt.

Szabott ár! Készfizetés mellett 5% engedmény!

Teljes menyasszonyi kelengyék, angol és francia ruhakelmék, **Lyoni selymek.** Futó és szalon szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalterítők, paplanok és matracok gyári raktára.

Kizárólagos főraktára a „WEIN KÁROLY és TÁRSAI“ szepességi vászon és terítékek gyártmányainak

Klein és Ludvig könyvnyomdája Miskolcon.